

Pokončuje se najvspešneje s tem, da se vse odstrižene mladike pod drevesom brez odloga poberó in sežgó; s tem se njegova zalega ob enem vniči. Tudi je mogoče, mladikarja samega kolikor toliko vgonobevati, ker pri mirnem in tistem vremenu naravnost pada; zato naj se pod bolj krepke drevesne veje, na katerih se lepše istoletne mladike nahajajo, velik odprt dežnik (marela) narobe nastavljen drži in veja s kakim drogom potrese; rilčkarji tako v dežnik padejo, kjer se polové in vničijo. Pri malih in nizkih drevescih more se isto tako pod posameznimi mladikami v slamnik ali pa v klobuk vjeti in vkončati. (Dal. prih.)

Priprave za izvršitev postave

o občinskih plemenskih juncih na Krajskem.

Deželni odbor je 20. junija t. l. pod št. 1555 razposlal okrožnico vsem županstvom na Krajskem.

Okrožnica

se tako-le glasi:

Postava o ravnanju z junci za plemo pridobila je z Najvišim sklepom od 16. februarja t. l. Najviše potrjenje (št. 11 dež. zak.). Glavna naloga, da se postava izvrši, pripada zdaj županstvu.

Pred vsem se mora v vsaki občini, ali kjer se bode več občin v ta namen združilo (§. 6), krajna komisija z najmanj tremi možmi izvoliti (§. 10). To krajno komisijo voli za čas enega leta občinski zastop, kateri tudi odločuje, ali udje te komisije dobivajo za svoje opravilstvo kaj plače in koliko (§. 12).

Občinsko starešinstvo s krajno komisijo vred določuje potem na drobno izpeljavo te postave, posebno, kam ima plemenski junec priti (§. 3), ono nadzoruje, da se za 100 za plemo ugodnih krav in telic najmanj en junec postavi (§. 2), in preiskuje vsacega junca vsaj enkrat na leto, če je še za plemo pripraven (§. 8).

Občinski zastop določuje, kolikošna sme najvišja tarifa biti za spuščanje (§. 5). Župan ima pravico kaznovanja skupno z občinskimi svetovalci (§. 16).

Županstvu se tedaj ukaže, da:

1. skličejo občinske zastope k volitvi krajne komisije, in določbi najviše tarife, —

2. po izvršeni volitvi morajo krajne komisije, katerim je predsednik župan ali njegov namestnik, poizvedeti:

- a) koliko za plemo ugodnih krav in telic je v občini, da odločujejo, koliko in kje se naj junci postavijo,
- b) ali hoče kateri gospodar junca na svoje stroške rediti, kateremu se potem daje dovoljenje in naznanja tarifa (§. 5, 7, 8).

3. Če si v kateri občini po §. 2 potrebnih plemenskih juncev ne držijo živinorejci skupaj, ali če jih nimajo posamezni gospodarji na svoj lastni račun, ali če se v primerljivi §. 4 občina noče združiti z drugo občino, potem nastane dolžnost županstva, predpisano število plemenskih juncev na skupne stroške in na skupni račun vseh živinorejcev občine kupiti, vzdrževati in rabiti, ako je več kakor polovica s tem zadovoljna.

Ker je za povzdigo živinoreje v deželi jako potrebno, da se ta postava čem preje izvrši, naj se podvizajo županstva ter skličejo v ta namen seje občinskih zastopov.

Gospodarske skušnje.

Zakapati sodce, da ne spuščajo vina, žganja itd.

Najbolje sredstvo za to je, da se vzame 2½ lota loja, 2 lota voska in 4 lote sala. Ta zmes se skupaj raztopi, da se popolnoma zmeša. Ko se je zmes shladila, se jej primeša o tem, ko se hladi, 2½ lota presejanega pepela. V kleti se ta zmes spravi na suhem kraju. Kedar se hoče spuščajoči sod zakapati, se zmes toliko zgreje, da je mehka in se ž njo sod na dotičnem mestu zamaže.

Seme solnčnic namestnik kave.

Če se seme solnčnic prži in navadni kavi primeša, jej dá veliko prijetniši okus, kakor dozda navadna cikorija.

Žaba sovražnica čebel.

Kakor vsaka živa stvar imajo tudi naše čebelice svoje sovražnike. Mnogi tiči, posebno lastavice, radi lovijo čebele, žaba — kar je manj znano — je pa tudi čebelam sovražnica, katera na nje preži, posebno v beli, medú polni detelji in jih lovi ne maraje za to, če jo čebela tudi piči. Tako so v želodcu umorjene žabe uže našli po 11 mrtvih čebel. Naj si naši čebelarji to zapomnijo! — S tem pa ni rečeno, naj bi žabe pokončavali, kajti one so na drugo stran koristne, ker pokončavajo mnogo škodljivega mrčesa. — Le blizo čebelnjakov naj žab ne trpijo, ker tu utegnejo čebelam škodljive biti.

Gospodarske novice.

Reana luxurians — velikanska rastlina za živinsko krmo.

To rastlino so na Francoskem vpeljali iz Guatemale v centralni Ameriki. Podobna je naši turšici, pa ima veliko več perja. Pravijo — kdor jim verjame — da ena doraščena taka rastlina dá dvema voloma za cel dan krme.

Prošnja papežu predložena za varstvo tičev na Laškem.

V Zürichu v Švici je društvo zoper mučenje živali sklenilo papežu Leonu XIII. izročiti nujno prošnjo, naj blagovoli okrožnico razposlati po vsej Italiji, posebno duhovščini, po kateri naj se ljudstvo podučuje, da tic, „prebivalk v zraku“ in „policije narave“ ne preganja in mori tako silovito kakor dozda, marveč jih iz človeškega in gospodarskega stališča kolikor mogoče varuje. Navedena družba je prepričana, da tak opomin sv. očeta bode veliko več koristil, kakor vse dotične postave. Prošnja v latinskem jeziku spisana je že šla v Rim.

Deško društvo za varstvo tičev.

Naj učitelji ljudskih šol to beró in posnemajo!

V Deminu, majhnem mestu na Pomorskem (Pommern), je šolski rektor dr. Schuhmann deško društvo za varstvo tičev (Knaben-Vogelschutzverein) ustanovil, ki uže okoli 100 udov šteje. Pravila (štature) tega društva so sledeča: Ud utegne vsak deček biti, ki je 10 let star, če se mu zaupati more, da ima razum in srce za varstvo koristnih tičev. Društveni udje se zavežejo: 1) Koristnih tičev, posebno pevalic, ne motiti, kedar gnjezda delajo in valijo; 2) nikoli mladih tičkov iz gnjezda ne pobirati; 3) ne trpeti, da bi kaj enacega kdo drug storil; 4) skrbno paziti na to, da se tiči, vzlasti spomladi, ne lovijo; 5) pozimi skrbeti, da glada

ne poginejo, ampak se jim siplje piča; 6) kedar komu samemu ni mogoče dejansko pripomoči za varstvo tičev, naznaniti to šolskemu rektorju, da on stori, kar je treba. Varstvo tičev naj se pa tudi razširi na varstvo sadnih in gozdnih dreves, na cvetlice v javnih nasadih in pa še posebno na živali kmetijstvu in gozdarstvu koristne, na pr. na ježe, netopirje in slepce. Udom tega društva se od časa do časa primerni poduki dajejo.

Neizmerno koristne bi bile take družbice tudi pri nas, posebno na kmetih. Take družbice snovati, bila bi lepa naloga našim učiteljem na ljudskih šolah, in ne bila bi težavna.

Naravoznanske stvari.

Ledenica na Veliki planini kamniški.

Proti severu od Kamnika je pogorje z imenom „Velika planina kamniška“, katero meri 5291 čevljev nadmorske višine. Na vrhu te planine so tri velike jame: namreč „velika in mala Veternica“ in pa „brezno v Kofci“. Prvi dve, ena pri drugi, ste kak dober streljaj oddaljeni od koč na veliki planini proti severu-zapadu; tretja pa se nahaja pod stezico med Veliko in Malo planino.

Po želji gosp. E. Foggerja, profesorja v Solnemgradu, ki namerava popisati vse do zdaj znane ledenice v Avstriji ter svoj popis priobčiti, stopim 30. dan minulega meseca na to zgoraj imenovano planino, da bi te tri, z večnim ledom, tako rekoč napolnjene jame, kolikor mogoče premeril.

Po opravljeni maši zjutraj ob pol štirih se spustim samši ob poli petih z doma ter poberam urno stopinje s Šent-Urške gore skozi vas Sidrož proti Stranjem in v dobri uri bil sem že pri znamenji, ki stoji ob cesti, katera pelje od te vasi v Črno in dalje na Štajarsko. Od tod nastopim pot v goro, in, da si je silno grudav, vendar prikorakam po pretekli uri v jarek poleg sv. Primoža cerkve. Tu začne pot strm prihajati, in sicer na nekaterih mestih tako hudo napet, da bi človek navkreber stopaje lahko se v koleno vgriznil. Memo tega je pa še solnce na čisto jasnem nebu tako neusmiljeno pripekalo, da vsak las na glavi imel je svojo potno kapljico.

Ko prisopem na rob nad cerkvijo sv. Primoža, me nenadoma razveselijo nježne cvetlice metlice (*Dryas octopetala*) in pa *Silene alpestris*, obe pravi planinski, ki tu na dolomitnih tleh obilno rastete.

Po mnogih ovinkih, kmalu po strmem golem peščenem rebru, kmalu med nizkim grmovjem prilezem blizu vrha planine. Gosto rušje (*Pinus Mughus*) in baguljnek *) (*Rhododendron chirsutum*) se mi prikažeta, in sicer drugi v svoji najlepši cvetni krasoti. Ne morem se zdržati, da ne bi segel po njem in odlomivši par lepih vejic jih ne vteknil za slamnik.

Težavnejši pot je zdaj prestan, kajti zdaj se vije navzdol v zeleno dolinco in od tam še kako četrtinko ure ne zeló navkreber na Malo planino. Od doma do vrha planine hodil sem ravno štiri ure.

Prišedši na vrh, na obširno zeleno rován, podam se naravnost proti kočam, katere vse po enem in istem obrisu napravljene druga pri drugi enako šotorom stojé. Iz ene teh koč mi prinese na mojo prošnjo priletni pastir v lončeku vode, katera pa ni bila družega, ko v koritu raztopljen led, tedaj prava ledenica, ki me je hudo praskala po grlu, ko sem jo pil, da bi si ž njo pekočo žejo vsaj nekoliko pogasil.

*) V Stranjah imenujejo te zale cvetlice gričevje.

Od tod jo vkrenem na Veliko planino, kjer je še več koč in prostora. Ker so ravno ta dan prignali živino na planino, bilo je veliko ljudi, starih in mladib, možkih in žensk videti; živine goveje in drobnice, kónj in prešičev so pa toliko gori natepli, da jih je po pašnikih kar mrgolelo.

Star pastir iz naše domače duhovnije mi prijazno ponudi sladkega mleka, ki ga je ravnokar namolzel. Jaz si ne dam dvakrat nuditi, marveč koj sežem po polnem lončeku, si ohladim nekoliko mleko v ledenici in se ga potem do sitega napijem.

Po kratkem oddihljeji poiščem najprej „brezno v Kofci“. To brezno je lijaku podobna kotlina, katera pri vrhu od roba do roba kakih 5 sežnjev meri, zdolej pa kakih 15 sežnjev v ozki tesnini proti izhodu hudo navzdol se steguje; potem je velika prostorna lopa, dalje pa neznansko brezno. Plazil sem se po snegu čez seženj debelo nakupičenem kakih 20 sežnjev v globočino, a ko v lopo do vode priplezam, si nisem upal dalje se podati. Vržeš kamen čez vodo, precej dolgo odmeva, padaje v globočino.

Neprimerno večji ste še velikanski kotlini „velika“ in „mala Veternica“, katerih prva se proti severozapadu, druga pa proti severo-izhodu prav na široko steguje. Ne trdim preveč, ako rečem, da „velika Veternica“ meri od vhodnega roba noter do kota kakih 50, široka bi utegnila biti 20, visoka pa od nakupičenega snega do vrhnega roba kakih 25 sežnjev. Kako ste ti dve jami prav za prav globoki, ni mi mogoče povedati, ker ste celo leto s snegom in ledom na debelo napolnjeni. Rekel mi je eden pastirjev, da v „mali Veternici“ je gred ali lojtra z 32 klini globoko pod snegom, po kateri včasih še globokeji po led bodijo, ki raztopljen jim nadomestuje studenčnico, katere na vsi planini nobene ni.

Mene je še posebno iznenadilo lepo rastlinstvo v „veliki Veternici“. Cvetele so po stenah v razpokah in na tleh tako rekoč poleg snega rumene vijolice (*Viola biflora*, *Primula calcina* in *elatior*, *Soldanella alpina*, *Rhodothamnus Chamaecistus*, *Dentaria enneaphyllos*, *Saxifraga crustata* in *rotundifolia*, *Gentiana acaulis*, *Pinguicula flavescens*, *Bartsia alpina* in še druge malenkosti.

Izmed žužkov sem vjel *Feronia Jurinci*, izmed polžkov sem pa nabral po stenah posebno veliko *Helix Ziegleri*, potem na tleh pod kamenjem *Helix lencozona*, *planospira*, *Clausilia unguolata*, *laminata*, var. *alpestris*, *Cl. plicatula* in *badia*, — zunaj po planem pa — razen dveh *Trechus striatulus* — nisem nobene druge živalice dobil; bilo je vse preveč suho in gorko.

Naj drage mi „Novice“ sprejmo ta popis v svoje predalčke. *)

Na Šent-Urški gori dne 2. julija.

Š. Robič.

Slovensko slovstvo.

* *Pripomoček zgodovini slovenskega slovstva*. 1550. do 1880. Spisal in založil Julij pl. Kleinmayr, c. k. profesor v Kopru.

Tako se imenuje drobna knjižica, ki je ravnokar na svetlo prišla. Obširneje zgodovine slovenskega slovstva še nimamo — piše cenjeni pisatelj — in kolikor imamo spisov te vrste, vsi so bolj ali manj pomanjkljivi; pripomoči popolni zgodovini našega slovstva, sem se lotil „pripomočkov“ za tako delo. — Delce to, res „po vse novo“, spada v 5 razdelkov. Prvi našteva pisatelje in pesnike novoslovenske dōbe, kedaj so se rodili, kedaj umrli, kaj so bili, ali kaj so še danes.

*) Srčna zahvala za zanimivi ta dodatek k poznanju našega planinskega svetá!